

AZ UNESCO NEMZETKÖZI MÉRNÖKGEOLÓGIAI TANFOLYAM TAPASZ- TALATAINAK ÉRTÉKELÉSE^x

Dr. Konda József
Magyar Állami Földtani Intézet

A Magyarországon megrendezett nemzetközi mérnökgeológiai továbbképző tanfolyam gondolata 1971-ben az Afrikai Földtani Szolgálatok Szövetségének ülését követően merült fel, ahol az Intézet küldöttsége bemutatta a Szolnok és Tihany atlaszokat.

Az ülésen jelen volt az UNESCO Természeti kincsek főosztályának akkori vezetője Felix Ronner ur /ma a Bécsi Földtani Intézet igazgatója/ és a bemutatott atlaszok tanulmányozása után Ő javasolta az Intézet képviselőinek, hogy a Magyarországon kibontakozott építésföldtani térképezés tapasztalatait UNESCO továbbképző tanfolyam keretében is tegyük közkinccsé. Válaszunk az volt, hogy a kezdeményező szervező szerepét az Intézet vállalja, de egyértelmű választ csak a hazak építésföldtan legjobb művelőinek és intézményeinek támogatása ismeretében adhatunk.

A MÁFI a hazai lehetőségek gyors felmérését követően jelezte az UNESCO felé, hogy a tanfolyam szervezését vállalja. Az UNESCO 1972. évi felkérő levelének kézhezvételét követően azonnal engedélyt kért a tanfolyam szervezésére s megkezdte a szervező munkát. Az engedélyezés azonban hosszú ideig tartott. Engedély hiányában a már megkezdett szervezőmunkát majdnem két évig szüneteltetnünk kellett.

A Központi Földtani Hivatal felterjesztésére a magyar kormány 1974. januárjában járult hozzá, hogy a Központi Földtani Hivatal védnöksége alatt az UNESCO támogatásával az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága közreműködésével a Budapesti Műszaki Egyetemmel együttműködve a Magyar Állami Földtani Intézet 1975. június 1 - augusztus 31. között Nemzetközi Mérnökgeológiai továbbképző tanfolyamot szervezzen.

^x Előadásként elhangzott a MFT Mérnökgeológia-Építésföldtani Szakosztály 1976. február 25-i előadóülésén.

Az UNESCO párizsi központja és a Központi Földtani Hivatal 1974. áprilisában kötött szerződést a tanfolyam szervezésére ill. megtartására. A továbbképző tanfolyam elfogadott tárgya: "a mérnökgeológiai alapjai és módszerei, különös tekintettel a mérnökgeológiai térképezésre".

A továbbképző tanfolyam költségeit, valamint 10 fő ösztöndijas hallgató felvételi lehetőségét a Magyar Kormány hozzájárulása alapján a Központi Földtani Hivatal bocsátotta a Földtani Intézet rendelkezésére.

A Hivatal elnöke a továbbképző tanfolyam igazgatójának Dr. Konda Józsefet, tudományos titkárrá Fodor Tamásné KFH főgeológust, szervező titkárrá, Peiker Györgyöt, a MÁFI tudományos munkatársát nevezte ki.

Az UNESCO a résztvevők utazási költségeire és ellátására 1974. áprilisában aláírt szerződésben 5,000 dollárt biztosított, mely összeget 1975. januárjában 7.500 dollárra emelte fel.

A tanfolyamra 9 fő ösztöndijas és 3 fő önköltséges hallgatót vettünk fel. Ezek Ghanából, Iránból, Irakból, Etiópiából, Szudánból, Nigériából, Egyiptomból, Ausztriából, Csehszlovákiából érkeztek. A tanfolyamnak 2 fő magyar hallgatója is volt.

A tanfolyam szervezése a MÁFI nagy tett-vágya, segítőkészsége ellenére nehezen bontakozott ki. A mérnökgeológiai oktatás két fellegvára közül az egyik a Nehézipari Műszaki Egyetem Földtani Teleptani Tanszéke, az intézményes együttműködést nem tudta vállalni. Érdemi segítséget kaptunk azonban a Budapesti Műszaki Egyetemtől. Önzetlen és lelkiismeretes támogatóra találtunk dr. Meisel János professzorban, aki a szervezés kezdetén a BME Építőmérnöki Kar dékánja, a tanfolyam bonyolítása idején a BME rektoraként is minden lehetséges eszközzel segítette a tanfolyam megvalósítását.

A tanfolyam szervezésekor elsősorban a VITUKI szervezési tapasztalatait hasznosítottuk. A VITUKI dr. Zrinyi József szerkesztésében nyomtatásban is megjelentette "Az UNESCO támogatásával rendezendő továbbképző tanfolyamok szervezési irányelvei és lebonyolítása" című anyagát.

A tanfolyam gazdasági szervezési, technikai kérdéseiben pedig Lukács Jenő KFH főosztályvezetőtől kaptunk önzetlen segítséget. Elmondhatom, hogy nagyon sok munkát igénylő hálátlan feladatát az elhuzódó jóváhagyás miatt időzavarba jutott tanfolyamvezetés sikerrel megoldani - Lukács Jenő folyamatos támogatása nélkül - sokkal nehezebben tudta volna.

Nagy gondot és nagyon sok munkát a tanfolyam oktatási programjának összeállítása jelentett. Mint említettem, az UNESCO illetékeseivel egyetértésben első menetben az építésföldtan, kiemelten az Építésföldtani térképezés tárgykörében kívántuk megrendezni a tanfolyamot. Ezt az elképzelést a szervezés folyamán részben módosítani kényszerültünk. Ennek okai:

- Az államilag támogatott intézményes építésföldtani térképezés 1965-ben kezdődött. Az első jelentősebb eredmények, ismeretek, tapasztalatok közkinccsétételét a tíz éves múlt ellenére számos tényező gátolta. Pl.
- az építésföldtani térképezés hazai szakemberei közül csak kevesen rendelkeztek a szükséges nyelvtudással. Feladatokkal való leterheltségük rendkívül nagy volt.
- a mérnökgeológia angolul is beszélő hazai képviselői között csekély az építésföldtani specialisták száma.
- A tanfolyamra jelentkezett és a felvételi követelményeknek eleget tevő hallgatók szakmai előképzettsége heterogén volt, s a heterogenitás miatt alapismereteket is biztosítani kellett.
- A tanfolyamon előadói, jegyzetirási tiszteket vállalt szakemberek nagyobb része a térképezéshez kötődő speciális építésföldtani ismeretek helyett

az általános mérnökgeológiai alapismeretek leadására vállalkozott. Ebből az is következett, hogy a mérnökgeológiai térképezést és térképeket bemutató előadások és jegyzetek általános mérnökgeológiai alapismereteket adó előadásokkal, jegyzetekkel való összhangja sem lett tökéletes.

Ez a gond további kompromisszumra vezetett. Ilyen körülmények között célszerű volt arra törekedni, hogy az egyes jegyzetek, tárgykörüket tekintve egészet adjanak, s így önmagukban is használhatók legyenek. Ez viszont a jegyzetek között részleges átfedéseket eredményezett. Ezeket az átfedéseket a rendelkezésre álló idő alatt a tanfolyam tudományos titkárának koordinációjával kiküszöbölni még akkor sem lett volna lehetséges, ha tudományos titkárunk az építésföldtan minden részterületén a speciálista szintjén lett volna jártas.

Az előadások és jegyzetek a sok gond ellenére időben megszülettek, s ezeket a tanfolyam hallgatói az adott tárgykör előadásainak megkezdése előtt kézhezkapták. A tanfolyam jegyzeteit az UNESCO párizsi központjának is megküldtük. Véleményükre jellemző, hogy a jegyzetek kézhezvétele után a tanfolyam évenkénti megrendezését kérték, s egyidejűleg megküldték a Központi Földtani Hivatalnak az 1976. évi tanfolyam szerződést. A jegyzetek iránt a hazai érdeklődés is jelentős, ezért az Intézet a jegyzetek magyar nyelvű közreadását is vállalta. Az idegen nyelvű jegyzetek terjesztésére pedig szerződést köt a Kultura Vállalattal.

A tanfolyam előadásait előkészítő, általános mérnökgeológiai, és alkalmazott mérnökgeológiai tárgykörökre csoportosítva tartottuk.

Az elméleti és gyakorlati órák száma összesen 271 volt, melyhez két nap vidéki gyakorlat, valamint a fővárosban szakmai bemutatók kapcsolódtak. Pl. Magyar Állami Földtani Intézet, Eötvös Loránd Geofizikai Intézet, Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat, METRO, Budapest termálfürdőinek, lakótelepeinek bemutatása.

Az elméleti órák egy része a gyakorlathoz kapcsolódva, a gyakorlat helyén került megtartásra, így a Budapesti Műszaki Egyetem Tanszékein és laboratóriumaiban, az ELTE Földtani Tanszékén, a MÁFI laboratóriumaiban, az FTV osztályain és műszaki telephelyén, a Bányászati Kutató Intézetben, az MTA Földrajztudományi Kutató Intézetében, a Szilikátipari Kutató Intézetben, a Vizgazdálkodási Központban, az MTA Talajtani és Agrokémiai Kutató Intézetében, a Közlekedés Tudományi Kutató Intézetben, a Váci Cementműben, a Budai és Pilisi hegységben.

Az elméleti és gyakorlati oktatás befejezése után a tanfolyam résztvevői tanulmányi kirándulásokon vettek részt.

A tanulmányi kirándulások utvonálának és szakmai tartalmának meghatározásánál a következő szempontokat vettük figyelembe:

- szakmailag szorosan kapcsolódjanak az előadások és gyakorlatok tárgyköréhez.
- Biztosítsák hazánk építésföldtani problémáinak tájankénti bemutatását /Alföld, hegy és dombvidék/.
- Bemutassák jelentősebb ipari és mezőgazdasági létesítményeinket, s a különböző nagyságu és jelentőségű létesítménytelepítések építésföldtani feladatait.
- Tegyék lehetővé kulturtörténeti emlékeink és műemlékvédelmi munkánk megismerését.

A tanulmányi kirándulások 2-2 naposak voltak, összesen 8 nap időtartamban. A kirándulásvezetésben közreműködtek a tanfolyam előadói-, gyakorlatvezetői, a területet ismerő intézeti munkatársak és a helyi szakemberek.

Az előadások, gyakorlatok és tanulmányutak befejezése után a hallgatók záróértekezést készítettek. A tanfolyam megkezdése előtt a hallgatóknak 50 záróértekezési témát küldtünk meg, hogy otthoni felkészülésüket is lehetővé tegyük.

A záróértekezés témájának kiválasztása után már a tanfolyam első szakaszában konzulensek álltak a hallgatók rendelkezésére. Egyidejűleg megkapták a vállalatok, intézmények, egyetemek címét, ahol a záróértekezés elkészítéséhez szükséges laboratóriumi, könyvtári, szakmai segítséget biztosítottuk.

A hallgatók záróértekezéseiket három tagú szakértői bizottság előtt védték meg. A tanfolyam elvégzéséről bizonyítványt kaptak, amelyet kivétel nélkül fontos okmánynak tekintettek.

A tanfolyam hallgatóinak véleménye a tanfolyam előkészítettségéről, gyakorlattól függően ítéltek meg. Egyértelműen jó véleményt az építésföldtani térképezés magyarországi szervezettségéről és eredményeiről mondtak.

A tanfolyam eredményei

- A tanfolyam elősegítette a mérnökgeológia legszámottevőbb hazai eredményeinek nemzetközi megismertetését. Az UNESCO édekelte fősztálya a hazai építésföldtani tevékenységet úgy tartja számon, hogy annak eredményeit érdemes a nemzetközi fórumokon is közkinccsé tenni.
- A tanfolyam elősegítette a hazai vállalatok, fejlődő országok mérnökgeológiai szerveivel, földtani szolgálataival történő kapcsolatfelvételt. E kapcsolatfelvétel a GEOMINCO esetében iráni kutatási megrendelést is eredményezett.
- A tanfolyam megrendezése előmozdította a hazai építésföldtan azon feladatainak viszonylag széles körben történt felismerését, melyeknek jó megoldása közös érdek. Pl.
- A mérnökgeológiai tevékenység, elsősorban a településtervezéssel, településfejlesztéssel, nagylétesítmények kijelölésével kapcsolatos feladatok állami szintű koordinációjának, egységes szabályozásának szükségessége.

- A mérnökgeológiaának az emberi, természeti környezet célszerű, tudatos alakításában, a fontos természeti-környezeti egyensúlyok megőrzésében, a környezetvédelemben a jelenleginél nagyobb mértékben, hatékonyabban kell részt venni és nagyobb szerepet kell kapnia a nagyobb területekre kiterjedő előkészítő munkában.
- A tanfolyam szervezési nehézségei érzékelhetővé tették, hogy hiányzik az építésföldtan jól definiált feladatkörének, a legfontosabb feladatcsoportok munkafolyamat jellegű kapcsolódásának, összefüggésének szélesebbkörű ismerete. Ez a tény ösztönözte a MÁFI-t arra, hogy a tanfolyam jegyzeteit magyar nyelven is közre adja, annak ellenére, hogy a jegyzetek nem pótolják a szükséges ismeretek korszerű kézikönyben történő összefoglalását.
- A tanfolyam szervezési és tudományos tapasztalatai, a tanfolyam eredményeinek, de különösen gyengéinek és hibáinak tárgyilagos elemzése megteremtik a lehetőséget annak, hogy az 1978-ra előrejelzett következő UNESCO tanfolyamot sikerebben rendezzük meg.

Befejezésül a tanfolyam szervezőbizottsága nevében, a Mérnökgeológiai Szemle olvasóinak nyilvánossága előtt is őszinte köszönetet mondok mindazoknak, akik a magyar földtan számára hasznos, a szervezők számára sem a leghálásabb feladatot jelentő tanfolyamszervező munkát jórészt önzetlenül segítették, s a tanfolyamot, legjobb tudásukat adva, sikerre vitték.

Kiadja: MTESZ Magyarhoni Földtani
Társulat

Felelős kiadó: dr. Hámor Géza

Engedélyszám: III/SZ.I./86/1976.

Alak: A/4.

Készült: 400 példányban

76-3477 MTESZ Házinyomda, Bp.